

VÄLKOMMEN TILL
Glömminge kyrka

KYRKORNA PÅ ÖLAND

Bor man på en ö måste man kunna segla. Läget i södra Östersjön har medfört omfattande kontakter med länderna i söder.

Redan under vikingatiden blev bytet av religion tydligt på Öland, bland annat då kristna gravar började dyka upp på bygravfälten. Under 1000-talet uppfördes de första kyrkorna, de byggdes i trä och stavteknik. Några enstaka stavkyrkokoplor finns kvar. Runristade gravmonument i sten har trotsat tidens tand och finns bevarade i sex kyrkor.

Under 1100-talet uppfördes det 34 stenkyrkor på Öland. Straxt efter tillkommer det sju kapell till fiske- och handelsplatser. De tidigaste kyrkorna hade fönster och portar mot både norr och söder. I några fall var de försedda med torn i väster och hade då även port i väster. Kring samtliga kyrkor gjordes plats för de döda och bogårdsdmurar av sten skiljde den heliga platsen. Dessa kyrkogårdar är fortfarande i bruk.

Under 1200-talet och medeltiden försågs många kyrkor med profana övervåningar och nästan hälften fick torn även i öster. Kyrkorna tjänade som gudstjänstlokaler såväl som magasin och lokaler för övernattnig. Kyrkans roll i samhället under medeltiden visar hur kristendomen och det världsliga gick hand i hand.

Kommande århundraden förändrades de flesta kyrkorna endast invändigt. De försågs med valv och ibland nya kor eller portaler. Efter reformationen kom nya krav på kyrkorummet. Helst skulle församlingen kunna sitta och detta medförde platsbrist i de små medeltida kyrkorna. Tillbyggnader genom breddning gjordes i flera kyrkor men mot slutet av 1700-talet fick många tanken att bygga nytt.

Ölands kyrkor är fattiga på medeltida föremål. Många krig och framför allt danskarnas härjningar 1677 lämnade lite kvar efter brandskattningarna. Idag är endast en av södra Ölands medeltida kyrkor helt bevarad medan ytterligare tre har bevarade medeltida rum. Medeltida torn finns kvar i sju kyrkor.

Våra kyrkor bevarar stilideal och funktion från 1700- och 1800-talens salskyrkor. Den sittande församlingen lyssnar till gudstjänsten och sjunger tillsammans. Stora fönster gör läsningen i psalmboken enklare och predikstolen sprider ordet i hela rummet.

Dagens kyrkobyggnader håller sakta på att anpassas till moderna former. Flexibilitet, deltagande och även modern teknik ställer krav. På södra Öland finns en kyrka som anpassats till modernitet och samtidigt bevarat sin medeltida struktur – Ventlinge kyrka.

LITE OM GLÖMMINGE KYRKA

Kyrkan är belägen i korsningen mellan vägen från sundet och stora landsvägen mot norr. Här hade farande från norr rätta vägen till färjan i Röhälla mot Kalmar.

Kyrkan uppfördes i slutet av 1100-talet som en öländsk absidkyrka med korportal och torn i väster. Under högmedeltid tillkom en korsarm i söder och ett utökat kor med rak avslutning. Korsarmen försågs med tidstypisk elegant portal. Rester av medeltida muralmålningar är bevarade på nordmuren. Västtornet har flera valvslagna våningar och har en tvärställd grundplan.

En högt placerad portöppning vittnar om dess profana funktion som varumagasin. Även korportalen visar på handelsmän och gillen. Kyrkan brandskadades svårt under kriget 1677 och ett förstärkningsarbete utfördes för att inte tornet skulle rasa. En kraftig murklack i norr under läktaren är spår av detta. Vid murningsarbetet användes trasigt taktegel som fyllnadsmaterial. Teglet var tillverkat vid Petri tegelbruk utanför Lübeck.

Portalen i söder

VÄLKOMMEN TILL GLÖMMINGE KYRKA

Redan från landsvägen får du den speciella miljön i blickfånget; de vita kyrkladorna, den gamla prästgården och kyrkan. Kyrkan omges av en kyrkogård med trädkrans och stenmur. Grindarna låstes för att hindra kreatur från att komma in på kyrkogården och då användes den klivstättan som finns jämte grinden. På vägen över kyrkogården lägger du särskilt märke till den vackra utsikten västerut med hästhagar och ekdungar.

Prästgårdsmiljön

Glömminge kyrka är den ena av två i Glömminge-Algutsrum församling som bildats genom sammanslagning 2016. Båda kyrkorna används kontinuerligt för församlingens verksamhet.

Församlingshemmet strax öster om kyrkogården stod klart 1990. Detta har blivit en värdefull och väl nyttjad samlingsplats för församlingens olika verksamheter.

När du står framför kyrkporten i väster ser du att kyrkan är ändrad och tillbyggd. Tornet var först placerat mitt på gaveln men hamnade vid tillbyggnad på ena sidan. Allt sedan den lilla medeltidskyrkans tillkomst på 1100-talet har kyrkan under århundradena genomgått såväl om- som tillbyggnader.

Kyrktornet från väster

VÄLKOMMEN IN

Glömminge kyrka är en av Ölands få kyrkor med ursprungligt torn. I tornets nedervåning fanns ursprungligen ett rum för kyrkans byggherre. Det var öppet mot kyrkrummet men är idag avskilt som vapenhus. Här förvaras två brudbänkar från 1600-talet och den gamla kyrkkistan där kyrkkassan och kyrksilvret förvarades.

De två brudbänkarna

Inne i kyrkrummet får du tänka dig den medeltida ursprungskyrkan i rummets nordvästra del; ett rum öppet mot tornkammaren, kor och sakristia och med öppet tak och synliga takbjälkar. Det fanns små fönster som inte släppte in mycket ljus. Allt eftersom kyrkan förändrades blev den större och ljusare med innertak och stora fönster, ett kor i öster och en läktare med orgel i väster. Det du ser är en blandning av arkitektur och föremål från olika tidsepoker, men i stort sett är ingenting äldre än från 1600-talets senare del. Bara gravhällarna, som utgör golv i koret, är kvar från den medeltida kyrkan. Muralmålningen på norra väggen berättar legenderna om Sankta Gertrud och Erasmus.

Kyrkorummet

Muralmålning

OROSTIDER

Under orostiderna i samband med danskarnas framfart plundrades, brändes och förstördes det mesta av Glömminge kyrka, "att icke en spån övrigt blev utan bara muren" skrev dåvarande kyrkoherden om anfallet 1677.

Församlingen var emellertid begåvad med en ovanligt företagsam kyrkoherde som hette Hwessing. Han tiggde pengar på olika håll och Karl XI bidrog med mycket. Bl a passade Hwessing på att utverka medel till nya klockor när kungen och hans följe jagade i Glömminge. "Gud vare mitt vittne, vad flit jag använde, innan jag denna klockan kunde åstadkomma. Sammankrafsade alla de medel jag kunde upptänka till dess inlösning. Då klockan kom hem och vi henne inlöst hade i maj 1689, fanns i kyrkans kassa inga medel igen, mer än en daler silvermynt och 18 och ett halvt öre", skrev Hwessing om de nya klockornas tillkomst.

Återuppbyggnadsarbetet pågick under några år under kyrkoherde Hwessings ledning och runt år 1700 var kyrkan någorlunda återställd.

Redan under Kalmarkriget 1611 hade danskarna anfällt Öland för att erövra Borgholms Slott. Ett fruktansvärt blodbad hade ägt rum på Greby alvar. Många värdefulla föremål i Glömminge kyrka, bland annat de båda kyrkklockorna, fördes till Danmark. Dåvarande kyrkoherden hamnade i fångenskap hos danskarna men återkom efter några år.

Bilden ovan är en skiss av Glömminge kyrka och bogårdsmur. Avtecknat av J H Rhezelius, sommaren 1634.

VI FORTSÄTTER IN I KYRKRUMMET

På norra väggen finns en liten rest av de kalkmålningar som prydde kyrkans innerväggar från och med 1400-talet. Lite längre fram på väggen ser du predikstolen, ett förnämligt arbete i rokoko från 1775.

Votivskeppet

Framme i koret hänger ett votivskepp, briggen Souvenir, som är en gåva från en man från Kalmar som kom i sjönöd utanför Röhälla och räddades.

Altartavlan

"Golgota" är målad av den kände Glömmingemålare N.J. Jonsson 1873. Han har målat i flera andra kyrkor på Öland och bostadshus på större gårdar. På södra väggen hänger numera den gamla altartavlan, "Nattvarden" målad av Graubner 1740.

Dopet

Numera äger de flesta dop rum i kyrkan. Barnen döps i den vackra dopfunten av Ölandssten, ritad 1939 av dåvarande kyrkoherden i församlingen, Carl Areskog. Han ritade även den ståtliga portalen i ölandssten som österifrån leder dig in mellan kyrkladorna.

Musik

Sång och musik är betydelsefullt för församlingens gudstjänstliv. Till detta bidrar i hög grad nuvarande orgel från 1983, byggd av Ingvar Johansson, Västbo Orgelbyggeri i Långaryd.

Denna kyrka är en av 19 kyrkor i Södra Ölands pastorat och ligger i Glömminge-Algutsrum församling.

Södra Ölands pastorat
Kyrkgatan 3
386 92 FÄRJESTADEN

Kansli Tfn: 0485-380 12

sodraolands.pastorat@svenskakyrkan.se
www.svenskakyrkan.se/sodraoland

Följ oss gärna på
Facebook

facebook.com/SvenskakyrkanSODRAOLAND

